

Nationellet programområde tandvård – NPO tandvård

TEXT: GUNNEL HÅKANSSON, ORDFÖRANDE NPO TANDVÅRD,
TANDVÅRDSSTRATEG REGION KRONOBERG OCH REGION

Artikeln är hämtad ur SKaPa Årsrapport 2020

Det finns i dag 26 nationella programområden (NPO) som leder kunskapsstyrningen inom sitt respektive område. Hälso-sjukvård och tandvård i Sverige håller hög kvalitet. Men skillnaderna är för stora i vård, behandling och resultat. Dessa skillnader gör att två personer med samma sjukdomstillstånd kan få olika utredning, behandling och uppföljning beroende på var de söker vård. Nationella programområden arbetar för att minska dessa skillnader och bidra till en god hälso-sjukvård och tandvård. Detta görs i samarbete mellan regioner och med kommuner, patient- och professionsföreningar, nationella myndigheter och forskarsamhället.¹

De nationella programområdena har nationella arbetsgrupper (NAG) för att driva förbättringsarbete inom olika områden.²

KUNSKAPSUNDERLAG GÄLLANDE AEROSOLGENERERADE PROCEDURER I TANDVÅRDEN

Med anledning av covid-19 anpassade programområdena sitt arbete efter den rådande situationen under 2020. De riktlinjer och rekommendationer för smittskydd i hälso- och sjukvård som kom i den intensiva inledningen på pandemin saknade anpassning till tandvårdsverksamhet. I de kunskapsstöd som kom från Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten inkluderades tandvården men utan specificering kring behandlingsprocedurer och därför saknades myndighetsförankrade praktiska råd och riktlinjer för svensk tandvård.

En systematisk genomlysning av det vetenskapliga kunskapsläget publicerades av HTA-O, Malmö universitet.³ (Snabböversikt covid-19. Aerosolgenererande procedurer (AGP) i tandvården.)

NPO tandvård tillsatte en nationell arbetsgrupp för att ytterligare belysa frågan om aerosolgenererande arbetsmoment i tandvården. Uppdraget innebar att utifrån det vetenskapliga underlag som tagits fram från HTA-O omsätta kunskapen till praktisk verklighet. Arbetsgruppens uppdrag var inte att göra en systematisk sökning av

litteratur eller en vetenskaplig granskning utan att ta fram ett kunskapsunderlag baserat på bästa tillgängliga kunskap.⁴

Kunskapsunderlaget har tagits fram i dialog med SKR, Socialstyrelsen och Arbetsmiljöverket och är publicerat på SKR:s webbsida för kunskapsstyrning. Kunskapsunderlaget kommer att revideras om det kommer fram ny kunskap. Arbetsgruppen följer kontinuerligt förändringar av kunskapsläget.

PILOTPROJEKT PATIENTSÄKERHET

I samverkan med Nationella samverkansgruppen, NSG patientsäkerhet, har NPO tandvård genomfört ett pilotprojekt för patientsäkerhetsarbete i såväl den offentliga som den privata tandvården. Verktuget har NSG patientsäkerhet utvecklat för att stötta de nationella programområdena i patientsäkerhetsarbetet. Verktuget bygger på de grundläggande förutsättningar och fokusområden för patientsäkerhetsarbete som beskrivs i den nationella handlingsplanen.

Verktuget användes som ett stöd för att genomföra en nulägesanalys av patientsäkerheten inom tandvården. En kartläggning gjordes inom fem prioriterade fokusområden. Inom varje område har en skattning gjorts av hur väl den offentliga och privata tandvården uppfyller kraven. Därefter har en prioritering gjorts av viktiga områden i behov av insats. De områden som ger störst effekt med minst insats har prioriterats. Vid arbetet med pilottestet framkom tre områden som det behöver tas fram en övergripande handlingsplan för inom tandvården:

- Patientmedverkan
- Samverkan mellan olika vårdgivare
- Riskanalys

De tre utvecklingsområden som har identifierats kommer att lyftas till respektive RPO (regionala programområden) och vidare till LPO (lokala programområden).

För att förbättra patientsäkerheten i svensk tandvård tillsätter nu NPO Tandvård en NAG (nationell arbetsgrupp) Patientsäkerhet. Arbetsgruppen ska stödja regionerna/privattandvården i patientsäkerhetsarbetet och fungera som support vid införandet i varje lokal region och i privattandvården.

LEVNADSVANOR

NPO tandvård har varit delaktig i NAG levnadsvanors arbete med att ta fram ett vårdprogram om levnadsvanor. Texten om oral hälsa har implementerats i vårdprogrammets kapitel om tobak, fysisk aktivitet, barn och unga, alkohol, infektion och matvanor.

Det råder enighet om att ohälsosamma levnadsvanor är en viktig orsak till ohälsa och sjukdom, och att hälso-sjukvård och tandvård har en viktig roll i att erbjuda patienterna stöd för en förändring

Trots enighet och riktlinjer visar Socialstyrelsens utvärderingar att många patienter inte erbjuds det stöd som de behöver. Det finns även stora skillnader både mellan regioner och vårdenheter. Det innebär stora utmaningar: hur finner man tid i en vårdvardag som ofta upplevs som stressad? Hur nås de grupper som har störst behov? Hur säkerställer vi

att stödet ges med full respekt för patientens integritet? Hur kan vården säkerställa att de använder de mest effektiva metoderna?

Målgrupperna för vårdprogrammet är i första hand vårdpersonal som möter patienter och chefer från och med första linjens vård. Vårdprogrammet riktar sig även till patienter och beställare av hälso-sjukvård och tandvård. Målet med vårdprogrammet är att ge konkret vägledning för hur hälso- och sjukvårdens och tandvårdens arbete med ohälsosamma levnadsvanor bör ske i det dagliga arbetet

NAG BEHANDLING AV OKONTROLLERAD KARIESSJUKDOM

NPO tandvård tillsatte en NAG 2019 i syfte att genomlysas kariesbehandling i svensk tandvård. I slutrapporten som kom januari 2020 föreslog NAG bland annat att implementera en strukturerad modell för omhändertagande av patienter med okontrollerad kariessjukdom. Slutrapporten skickades ut på öppen remiss i tandvårds Sverige. Remissvaren har sammanställts och arbetsgruppen har gett respons på synpunkterna i remissvaren.

Målet är ett nationellt kunskapsunderlag i form av ett personcentrerat vårdförlopp med fokus på kunskapsläget.

SVENSKT KVALITETSREGISTER FÖR DENTALA IMPLANTAT (SKRI)

En stor mängd publicerade vetenskapliga studier visar att behandlingar med dentala implantat har hög lyckandefrekvens⁵. Studier visar även att behandlingarna kan medföra såväl biologiska⁶ som tekniska komplikationer⁷ vilket kan innebära stora, negativa konsekvenser för patienterna. Behov av ytterligare kunskap finns för att vidare kunna förbättra behandlingarna och förhindra uppkomsten av komplikationer. En vanlig svaghet i de enskilda vetenskapliga studierna är att slutsatserna är baserade på ett begränsat ofta selekterat patientunderlag och att behandlingen utförts i mycket specialiserad miljö. Med detta som bakgrund var det därför önskvärt med möjlighet till forskning utförd på ett omfattande patientunderlag med s.k. "real world data".

En NAG tillsattes i november 2019. Uppdraget var att skapa förutsättningar för att på ett enkelt sätt, via de i Sverige största journalsystemen, föra in uppgifter om utförd behandling med dentala implantat i kvalitetsregistret SKaPa. Målet är att kunna följa upp utfallet av utförda implantatbehandlingar genom automatisk import av uppgifter från tandvårdsjournalen till SKaPa.

Under 2020 färdigställdes projektplanen samtidigt som indikatorer och tekniska journallösningar initierades parallellt. Arbetet med indikatorer för registret har stämts av med Socialstyrelsens arbete med nationella riktlinjer för tandvård. Även kontakter med olika journal systemleverantörer har etablerats under 2020.

Under 2021 kommer en testversion att framställas för Carita (folktandvården) och Frenda (Praktikertjänst). Målet är att första utdata och rapport ska framställas hösten 2022.

PERSONCENTRERADE SAMMANHÅLLNA VÅRDFÖRLOPP OCH PATIENTKONTRAKT

Det finns brister i samverkan mellan hälso- och sjukvården och tandvården vilket kan leda till ojämlikheter i vården. Det finns ett pågående arbete i regionernas lokala kunskapsorganisation för att anpassa hälso-sjukvård och tandvård till den nationella programområdes- och samverkansstrukturen. Kunskapsstyrningen ska stödja patientflöden, utveckla det som finns, samverka mera och bygga ihop delarna genom införandet av personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp och patientkontrakt. Regionerna har tagit fram förslag till specifikt arbetssätt inför ordnat införande av personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp. Tandvården och Lokalt programområde tandvård (LPO tandvård) finns med i arbetet med införande av de personcentrerade och sammanhållna vårdförloppen liksom i arbetet med god och nära vård.

Patientkontrakt är en gemensam överenskommelse mellan vården och patienten som ska bidra till bättre hälsa, tandhälsa och vård. Genom att integrera patientkontrakt i alla verksamheter konkretiseras förbättringsarbeten. Patientkontraktet tydliggör bland annat om det finns behov av stöd gällande tandvård.

NPO tandvård samordnar tandvårdens synpunkter på nya vårdförlopp som kommer ut på remiss genom att utse en grupp sakkunniga som tar fram förslag på synpunkter från tandvården. Synpunkterna lämnas till RPO och LPO som anpassar remissvaret regionalt. Förhoppningen är att en samsyn på tandvårdens roll i de personcentrerade sammanhållna vårdförloppen stärker tandvårdens position i kunskapsstyrningen. Under 2020 lämnade LPO synpunkter på remiss gällande personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp för Hjärtsvikt - nydebuterad, för Osteoporos - sekundärprevention efter fraktur och för kognitiv svikt/demens.

Referenser

1. Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård
<http://kunskapsstyrningvard.se/programomradenochsamverkansgrupper/nationellaprogramomradennpo/npotandvard.726.html>
2. Uppdragsbeskrivning NAG
<http://kunskapsstyrningvard.se/programomradenochsamverkansgrupper/nationellaprogramomradennpo/npotandvard.726.html>
3. Publikationer HTA-O
<https://mau.se/om-oss/fakulteter-och-institutioner/odontologiska-fakulteten/od-content-grid/hta-o/>
4. Kunskapsunderlag gällande aerosolgenererande procedurer i tandvården
[Tandvård vid covid-19 - Kunskapsstyrning \(kunskapsstyrningvard.se\)](http://kunskapsstyrningvard.se)
5. Tomasi, Wennström et al. 2008, Derks, Håkansson et al. 2015, Moraschini, Poubel et al. 2015, Jemt 2018
6. Mombelli, Müller et al. 2012, Schwarz, Derks et al. 2018
7. Jung, Zembic et al. 2012, Karlsson, Derks et al. 2018, Pjetursson and Heimisdottir 2018